OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-12

KONU CUMHURİYET DÖNEMİ TOPLUMCU GERÇEKÇİ ŞİİR

Toplumcu gerçekçi şiir; bir düşünceye ve ideolojiye bağlı kalarak halkın çektiği sıkıntılara ve yoksulluğa değinen, kimi zaman insanlara çözüm yolları gösteren, tüm insanlığın mutlu olacağı güzel bir geleceğe işaret eden şiir anlayışıdır. Toplumcu gerçekçi şairler şiirlerinde, o güne kadar değinilmemiş konulara ve kavramlara yer vermişlerdir. "Halkçılık, köycülük, hümanizm" gibi fikirler bu sanatçıları etkilemiştir. Toplumcu gerçekçilere göre sanat, toplumu sadece yansıtan bir ayna değildir; aynı zamanda toplumu değiştirecek araçlardan da biridir.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyat'ında toplumcu gerçekçi şairlerin ilk kuşağı Nâzım Hikmet kuşağı olarak adlandırılan ve İlhami Bekir Tez, Ercüment Behzat Lav, Hasan İzzettin Dinamo, Nail V., Va-Nu gibi şairlerdir. Bu kuşak şairlerin eserlerinde Nâzım Hikmet'in şiirlerinin içerik ve biçim özelliklerinin etkileri öne çıkmıştır.

1940'lı yıllarda toplumcu gerçekçi tarzda şiirleriyle tanınan şairler Hasan Hüseyin Korkmazgil, Ahmed Arif, Enver Gökçe, A. Kadir, Rıfat Ilgaz, Ceyhun Atıf Kansu, Ömer Faruk Toprak, Attilâ İlhan gibi isimlerdir.

FÜTÜRİZM

Mayakovski

Edebiyatta fütürizmin kurucusu Marinetti'dir (Marinetti). Fütüristler sanat anlayışlarını 1909 yılında Figaro gazetesinde yayımladıkları bir bildiriyle ortaya koymuşlardır. Özgürce seçilen kelimeler, kuralsız anlatım, otomatik yazı fütüristlerin kullandıkları biçimsel ögelerdir. Fütürizm bu nitelikleriyle dadaizm ve sürrealizm akımlarını da etkilemiştir. Fütürizm; modern hayatın hareketliliğini, ilerlemeyi, değişimi ve hızı yüceltmiştir. Fütürist sanatçılar; sanatın, hareketsizliği değil hızı, dinamizmi ve makineyi anlatması gerektiğini savunmuşlardır. Sovyet yazar Mayakovski (Maykovski), fütüristlerle dostluk kurmuş ve Sovyet düşüncesini yücelten serbest vezinli şiirler yazmıştır. Nâzım Hikmet, fütürizmin Rus edebiyatındaki önemli temsilcileri arasında sayılan Mayakovski'den etkilenerek Türk edebiyatında bu akımın özelliklerinin görüldüğü şiirler yazmıştır.

NÂZIM HİKMET RAN (1902-1963)

Cumhuriyet Dönemi şairlerindendir. Selanik'te doğan sanatçı Bahriye Mektebini bitirdi ve 1921'de Millî Mücadele'ye katılmak için Anadolu'ya geçti. Bolu'da öğretmen olarak görevlendirildikten sonra bir dönem Moskova'ya gitti ve üniversite öğrenimini burada tamamladı. İlk şiiri Hâlâ Servilerde Ağlıyorlar mı?, 1918 yılında Yeni Mecmua adlı dergide yayımlandı. Rusya'da etkilendiği fütürizm akımının etkisiyle yazdığı şiirlerle Türk edebiyatında serbest şiirin önemli temsilcilerinden biri oldu. İlk şiir kitabı Güneşi İçenlerin Türküsü adıyla 1928 yılında Bakü'de yayımlandı.

Nazım Hikmet

Şairin 835 Satır adlı eseri ise 1929 yılında Türkiye'de basılan ilk şiir kitabıdır. Şiirlerinde sosyalist dünya görüşünü ve ideolojisini yansıtan sanatçı Rubailer, Saat 21-22 Şiirleri gibi çalışmalarında lirizmi güçlü bir şekilde kullandı. Nâzım Hikmet; Kuvay-ı Milliye Destanı, Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı adlı eserlerinde halk şiiri geleneğinden çağdaş bir tutumla yararlandı. Birçok türde eser veren Nâzım Hikmet'in çocuklar için hazırladığı La Fontaine'den Masallar ve Sevdalı Bulut adlı kitapları vardır. Şair Memleketimden İnsan Manzaraları adlı eserinde hikâye, destan, tarih, sinema, tiyatro gibi türlerin anlatım olanaklarından yararlanmıştır. Jakond İle Sİ-YA-U, Varan 3, Sesini Kaybeden Şehir, Taranta Babu'ya Mektuplar şiir; Ferhat ile Şirin, Kafatası, Unutulan Adam, İvan İvanoviç Var mıydı Yok muydu? tiyatro; Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim roman türündeki eserlerinden bazılarıdır.

ATTİLÂ İLHAN (1925-2005)

Attila İlhan

Cumhuriyet Dönemi şair ve yazarlarındandır. Menemen'de doğan sanatçı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde sürdürdüğü hukuk eğitimini yarıda bıraktıktan sonra çeşitli gazete ve dergilerde yazdı. Yazı hayatında başyazarlık, köşe yazarlığı, genel yayın müdürlüğü görevlerinde bulundu. Şiir hayatında tanınması, Cebbaroğlu Mehemmed şiiriyle oldu. Attilâ İlhan, sinema eleştirmenliği ve senaryo yazarlığı da yaptı. Yalnızlar Rıhtımı, Ver Elini İstanbul, Şoför Nebahat, Kartallar Yüksek Uçar yazdığı senaryolardan bazılarıdır. Yazdığı son senaryo, Mustafa Kemal'in hayatını anlattığı O Sarışın Kurt adlı eseridir. Kendine özgü bir söz dizimine, çarpıcı benzetmelerle zenginleşmiş bir üsluba sahip olan sanatçı; toplumcu kimliğinin yanı sıra bireyin duygu dünyasına da yöneldi. Duvar, Sisler Bulvarı, Yağmur Kaçağı, Ben Sana Mecburum, Bela Çiçeği, Elde Var Hüzün, Kimi Sevsem Sensin şiir; Sokaktaki Adam, Kurtlar Sofrası, Sırtlan Payı, Dersaadet'te Sabah Ezanları roman; Hangi Batı, Batı'nın Deli Gömleği, II. Yeni Savaşı, Hangi Küreselleşme deneme-anı-eleştiri türündeki eserlerinden bazılarıdır.

SORULAR

SORU 1

Hasta öküzlerin
yaşlı gözlerinde
dinledik taşlı tarlaların sesini.
Gördük ki vermiyor
toprak altın başaklı nefesini
kara
sabanlara!
…
Artık
hepinizin kafasına
şu
daaaaaank
desin:
Köylünün toprağa hasreti var,
toprağın hasreti
makinalar!

Bu dizelerde aşağıdaki sanat akımlarından hangisinin etkisi görülmektedir?

A) Empresyonizm
B) Dadaizm
C) Romantizm
D) Fütürizm
E) Sürrealizm

Cevap: D

SORU 2

Bir düşünceye ve ideolojiye bağlı kalarak halkın çektiği sıkıntılara ve yoksulluğa değinen, kimi zaman insanlara çözüm yolları gösteren, tüm insanlığın mutlu olacağı güzel bir geleceğe işaret eden şiir anlayışıdır. Şairler şiirlerinde, o güne kadar değinilmemiş konulara ve kavramlara yer vermişlerdir. "Halkçılık, köycülük, hümanizm" gibi fikirler bu sanatçıları etkilemiştir.

Bu parçada hakkında bilgi verilen edebî oluşum aşağıdakilerden hangisidir?

A)Saf Şiir
B)Toplumcu Gerçekçi Şiir
C)I. Yeni
D)Millî Edebiyat Anlayışını Yansıtan Şiir
E)II. Yeni

Cevap: B

SORU 3

Aşağıdakilerden hangisi toplumcu gerçekçi tarzda şiir yazan şairlerden değildir?

A)Attilâ İlhan
B)Ömer Faruk Toprak
C)Ceyhun Atıf Kansu
D)Zeki Ömer Defne
E)Rıfat Ilgaz

Cevap: